

Els juristes de les llibertats catalanes (segles XVI-XX)

Els juristes són els protagonistes de primera fila en l'ordenament que la societat estableix en cada nova vicissitud i època històrica. El Dret viu a través dels advocats que el glossen, l'empren i n'aconsellen la progressió. Fidel reflex de qualsevol iniciativa humana, tant privada com pública, sempre debatuda, és la controvèrsia doctrinal. Per això, en l'empenta cultural i política per a la defensa dels llegats històrics, com també per a la instauració d'institucions pròpies, els lletrats del país han tingut una gran rellevància. El catalanisme no es pot entendre sense ells.

Amb motiu del congrés *Els juristes catalans i l'Estat*, la Biblioteca de Catalunya ha volgut fer una tria d'impresos i manuscrits, conservats entre els diferents fons de la institució, dels lletrats catalans dels segles XVI al XX. La selecció, i com no podia ser d'altra manera donat el volum de la producció conservada, és només una escollida; un tast fet procurant recollir els autors i títols més representatius i significatius; pensada però també alhora perquè serveixi d'estímul al seu coneixement per part d'investigadors i lectors.

Entre les Corts de 1599 i les de 1701, la cultura jurídica presenta continuïtats i novetats. D'una banda, com a referent primordial, els advocats segueixen bastint l'exercici mitjançant l'*ius commune* (Dret romà - canònic) i els *iura propria* (Constitucions de Catalunya, Usatges de Barcelona i els llibres de privilegis...) però per l'altra, donada la impossibilitat d'actualització de les lleis, els advocats posen ulls fits a les sentències del Consell Reial. És el gran segle dels decisionistes. Amb el Decret de Nova Planta, les llibertats públiques catalanes queden ben reduïdes, però, des dels estudis històrics de la Il·lustració i la Renaixença primer, i aprofitant les conjuntures històriques que els són propícies després, la Mancomunitat (1914-1925) i l'Autonomia Republicana (1931-1936), els juristes basteixen un nou dret públic per a la Catalunya del futur.

Joan Pons Alzina

Arxiu de la BC

1. La capçalera del dret català

- *Antiquiores Barchinonensium leges, quas vulgus Usaticos appellat, cum comentariis ... Iacobi a Monte Iudaico, Iacobi et Guielermi a Vallesicca et Iacobi Calicii ...* Barchinonae: per Karolum Amorosum Provensal. Impensis Raphaelis dauder & Iacobi Laceras, 1544.

- JOAN SOCARRATS: *Ioannis de Socarratis ... in tractatum Petri Alberti ... de consuetudinibus Cathalonie inter dominos & vasallos, ac nonnullis aliis quae commemorationes Petri Alberti appellantur ...* Barchinonae: Apud Ioannem Gordiolam, 1551 (Lugduni: Excudebat Cornelius a Septem grangiis).

- FELIP VINYES: *Discurso en el qual se justifica ser justa la pretención del Principado de Cataluña y ciudad de Barcelona en orden a que su magestad se sirva antes de la proposición de las Cortes convocadas para la ciudad de Lerida, hazer y prestar el acostumbrado juramento en la ciudad de Barcelona ...* Barcelona: Estevan Liberòs, 1626.

- MIQUEL SARROVIRA: *Cerimonial de Corts. Obra compilada de llochs autèntichs, lleys del Principat de Catalunya, antichs y pratichs doctors, per micer Michel Sarrovira, doctor en quiscun dret, y ciutada honrat, de Barcelona, per ordinacio de les Corts de la vila de Monso, celebra la gloriosa memoria del Rey Phelip, en lo any 1585 ...* Barcelona: Sebastià de Cormellas, 1599.

- LLUÍS DE PEGUERA: *Practica, forma, y stil, de celebrar corts generals en Catalunya, y materias incidentes en aquellas ...* Barcelona: Jeroni Margarit, 1632.

- LLUÍS DE PEGUERA: *Libre de la forma, y stil que se ha de tenir y guardar en celebrar corts generals en Catalunya compost primerament en lengua latina per don Luis de Peguera doctor del Real Concell de Catalunya, y après per lo matex auctor a pregaries de moltes persones tant ecclesiastiques com militars y reals traduit de dita llengua latina en nostra vulgar catalana ...* [Barcelona]: sd. Manuscrit.

- DÍDAC CISTELLER: *Memorial, en defensa de la lengua catalana, para que se predique en ella en Cataluña. Dedicado a los muy illustres señores diputados del Principado de Cataluña Padres de la Patria.* Tarragona: En casa Gabriel Roberto, 1636.

2. La nova Compilació i els seus juristes

- LLUÍS DE PEGUERA: *Nobilis Ludovici a Peguera iurisconsulti cathalani. Aurea et elegans repetitio, in cap. III incipien. Item ne super laudemio, etc. domini regis Petri III in Curia Cervariae. In qua multa de feudis, laudemiis, de iure praelationis, seu faticae in alienatione rerum feudalium, et emphyteuticariarum, de gratificatione rerum feudalium, de iure primogeniturae circa successionem regalium, dignitatum,*

de capacibus et non capacibus ad feuda obtinenda, de omnibus causis per quas potest procedi ad emparandum feudum realiter ... Barchinonae: Apud Petrum Mali, 1577.

- JOAN PERE FONTANELLA: Parer del Dr. Joan Pere Fontanella. Manuscrit.

- *Constitutions y altres drets de Cathalunya compilats en virtut del cap. de Cort XXVIII de las Corts per la s. c. y reyal maiestat del rey don Philip nostre senyor celebradas en la vila de Montsó any MDLXXXV.* Barcelona: en casa de Hubert Gotart, 1588-1589.

- TOMÀS MIERES: *Apparatus super constitutionibus Curiarum Generalium Cathalonie ...* Barchinonae: Sebastiani Cormellas, 1621.

- GABRIEL BERART: *Speculum visitationis secularis omnium magistratum, iudicum, decurionum, aliorumq[ue] reipublicae administratorum ...* Barchinone: ex typographia Sebastiani Mathevat, 1627.

- ANTONI VILAPLANA: *Tractatus de brachio militari, et pristina nobilitate gotholanorum, privilegiis, exemptionibus, ac praerrogativis ...* Barchinonae: Sumptibus Josephi Moya, 1684

- ACACI DE RIPOLL: *Regalium tractatus eminentissimo, et reverendissimo Alexandro Bichio .... dicatus. Auctore nobili don Acacio de Ripoll olim in antiquissima sertoriana oscensi universitate postea in Barchinonensi legum interprete ...* Barchinonae: Expensis Francisci Menescal, mercatoris bibliopolae, & Gabrielis Nogues typographi, 1644.

3. Les decisions de la Reial Audiència i la doctrina dels juristes

- JAUME CÀNCER: *Varie resolutiones iuris Caesarei, Pontificii, et Municipalis Principatus Cathaloniae ...* Barchinonae: Petri Lacavalleria, 1635.

- MIQUEL DE CORTIADA: *Decisiones reverendi cancellarii, et Sacri Regii Senatus Cathaloniae.* Barchin.: apud Josephum Forcada, 1661.

- BONAVENTURA TRISTANY: *Sacri Supremi Regii Cathaloniae Senatus Decisiones.* Barchinone: ex typographia Raphaelis Figuero, 1701.

- ANTONI OLIBÀ: *Commentariorum de actionibus in duas summas partes ...* Barchinonae: apud Gabrielem Graellium, & Gerardum Dotilium, 1606.

- MIQUEL FERRER: *Recollectio per me Michaellem Ferrer doctorem regii consilii ... facta de casibus, in quibus Gubernator Cathaloniae, & Gerens vices Gubernatoris Cathaloniae consueverunt, & possunt exercere iurisdictionem ...* Barchinone: Ex officina Haeredes Pauli Mali, 1597.

- RAFEL DE VILOSA: *Tractatus de fugitivis ...* Neapoli: apud novellum de Bonis Typogr. Archiep., 1674

- PERE D'AMIGANT I DE FERRER: *Decisiones et enucleationes criminales, seu Praxis Criminalis Concilii Cathaloniae ...* Barcinonae: ex typographia Raphaelis Figueró, 1691-1697.

4. El Tribunal de Contrafaccions i la vindicació de les llibertats

- MIQUEL DE CALDERÓ: *Sacri Regii criminalis concilii Cathaloniae decisiones ...* Barcinone: ex typ. Antoni J. Ferrer, & Balthasar Ferrer, 1686.

- MIQUEL DE CORTIADA, NARCÍS ANGLASELL, JERONI DE MAGAROLA, PERE OLIVER, FELICIA DE CORDELLES, JOSEP ARENY: *Sentencia o provisió de contrafacció.* [Barcelona: 1703].

- FRANCESC GRASES: *Epitome, o compendi de las principales diferencias entre les lleys generals de Catalunya, y los capitols del redres o ordinacions del General de aquella ...* Barcelona: Rafel Figueró, 1711.

- DOMÈNEC AGUIRRE: *Discursus super officii venalibus Generalitatis Cathaloniae ...* Viennae Austriae, 1721.

- RAMON LLÀTZER DE DOU: *Instituciones del derecho público general de España con noticia del particular de Cataluña y de las principales reglas de gobierno en qualquier estado.* Madrid: en la oficina de Don Benito García y compañía, 1800-1803.

5. La Renaixença i el dret català

- JOSÉ ANTONIO ELÍAS I ESTEBAN DE FERRATER: *Manual de Derecho Civil vigente en Cataluña ...* Barcelona: Imp. del Constitucional, 1842-1843.

- IGNASI SANTPONÇ I BARBA: *Correspondència de Bonaventura Carles Aribau, 1828-1857.* Manuscrit.

- PERE NOLASC VIVES I CEBRIÀ: *Traducción al castellano de los Usages y demás derechos de Cataluña ...* Barcelona: Impr. de J. Verdaguer, 1832-1835.

- JOSEP COROLEU I JOSEP PELLA FORGAS: *Las cortes catalanas.* Barcelona: Impr. de la Revista Histórica Latina, 1876.

- JOAQUIM CADAFALCH I BAGUNYÀ: *¿Conviene uniformar la legislación de las diversas provincias de España sobre la sucesión hereditaria y los derechos del cónyuge sobreviviente?* Madrid: Colegio de sordo-mudos y de ciegos, 1862

- MANUEL DURAN I BAS: *Memoria de las instituciones del derecho civil de Cataluña: escrita con arreglo a lo dispuesto en el artículo 4º del Real Decreto de 2 de febrero de 1880.* Barcelona: Imprenta de la Casa de la Caridad, 1883.

- JOSEP BUXERES, DELFÍ ARTÓS, ÀLVAR M. CAMIN, EMILI SICARS, F. ROMANÍ I PUIGDENGOLAS: *Exposició que envian a las Cortes per impuls propi y per encarrech de molts propietaris de Catalunya en súplica de que's conservi al Principat son dret civil especial.* [Barcelona]: Estampa Barcelonesa, 1886.

- MANUEL DE BOFARULL I DE PALAU: *La codificación civil en España.* Madrid: Impr. de Diego Valero, 1887.

6. L'empenta de la Mancomunitat i de la República

- ARTURO CORBELLA: *Manual de derecho catalán.* Reus: Imp. de Viuda de Vidiella y Pablo Casas, 1906.

- GUILLERMO M. DE BROCA: *Historia del Derecho de Cataluña, especialmente del civil, y exposición de las instituciones del derecho civil del mismo territorio en relación con el Código Civil de España y la jurisprudencia.* Barcelona: Herederos de Juan Gili, 1918.

- FREDERIC CULÍ I VERDAGUER: *Las Mancomunidades provinciales.* Barcelona: Impr. de la Casa Provincial de Caridad, 1915.

- ISIDRE LLORET: *Dret orgànic municipal.* [Barcelona]: Diputació de Barcelona, Escola de Funcionaris d'Administració Local, 1914.

- FRANCESC CAMBÓ: *El silenci de Catalunya.* [Barcelona: ca. 1923]. Manuscrit.

- FRANCESC MASPONS I ANGLASELL: *L'esperit del dret públic català: vist a través dels textos legals i la jurisprudència.* Barcelona: Barcino, 1932.

- *Avantprojectes de la Comissió Jurídica Assessora.* Barcelona: Impremta de la Casa de la Caritat, 1933.

- AMADEU HURTADO: *El pensament jurídic català.* Barcelona: Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, 1935.

Biblioteca de Catalunya

Carrer de l'Hospital, 56

08001 Barcelona

Tel. 93 270 23 00

Fax 93 270 23 04

A/e: bustia@bnc.cat

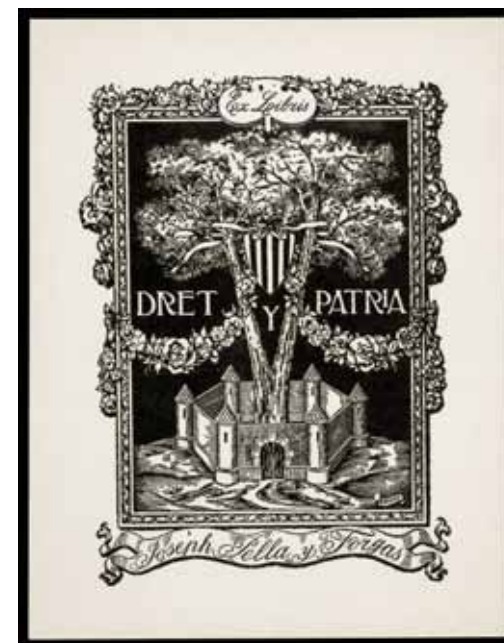
<http://www.bnc.cat>

De dilluns a divendres, de 9 a 20 h

Dissabtes, de 9 a 14 h

Els juristes de les llibertats catalanes (segles XVI-XX)

Del 9 de desembre de 2013
al 9 de gener de 2014